

Post

Post week 26

27 juni 2018 – verschenen in nr. 26

POST

De neoklassieke theorie

Ewald Engelen schrijft (in *De Groene Amsterdammer* van 9 mei) dat er aan de universitaire economie-opleidingen in Nederland alleen oog is voor de neoklassieke theorie die uitgaat van rationale individuen die keuzeproblemen weloverwogen oplossen. Volgens die theorie komen individuen als zij afgaan op de marktsignalen over de waarde van goederen en diensten onder bepaalde voorwaarden in de beste van alle mogelijke werelden terecht. Afgestudeerden zijn met dit adagium geïndoctrineerd tijdens hun studie in de economie en zijn daardoor ‘gelijkgeschakelde technocraten’ geworden ‘die de ideologische vooronderstellingen van de neoklassieke economie – markten weten beter – als morele en theoretische toetssteen beschouwen voor zowel beleidsaanbevelingen als academische oordeelvorming’.

Is er een verheerlijking van marktwerking in de neoklassieke theorie? Neem het voorbeeld van de markt voor ziektekostenverzekeringen. De neoklassieke theorie verklaart waarom in een vrijmarkteconomie, zoals in de VS voordat Obamacare werd ingevoerd, mensen met een slechte gezondheid en een laag inkomen onverzekerd moeten rondlopen. Als dit sociaal onwenselijk wordt geacht, moet de overheid hier de markt sterk reguleren en dwingende eisen stellen aan zorgverzekeraars en verzekerden. Dat is iets heel anders dan ‘markten weten beter’, want dat is grotendeels de marktwerking uitschakelen. De standaardconclusie van de neoklassieke economie is dus zeker niet dat markten altijd het beste werken, zoals Engelen beweert. Integendeel, de theorie geeft tamelijk precies aan wanneer markten niet werken.

Hoe ‘monotheoretisch’ zijn de economie-opleidingen? Bij diverse faculteiten in Nederland (onder meer in Amsterdam en Tilburg) bloeit de gedragseconomie uitbundig. Gedragseconomen proberen na te gaan hoe individuen feitelijk handelen. Dat is dus vaak niet rationeel. De gedragseconomie leidt daarom soms tot een oneindige casuïstiek van mogelijk individueel gedrag. Opvallend is dat veel gedragseconomen hun resultaten vaak tegen de neoklassieke gedragsonderstellingen proberen af te zetten. De neoklassieke theorie geldt als de benchmark, oftewel zonder die theorie zou er geen gedragseconomie zijn. Kennelijk geldt ook voor gedragseconomen de neoklassieke school als de moeder van alle mogelijke economische scholen. Het is dan ook niet zo vreemd dat in de universitaire opleidingen de neoklassieke theorie zeker in de eerste fase veel aandacht krijgt. In de latere fase van de studie kunnen (en zullen) alternatieve economische scholen behandeld worden.

Harrie Verbon, docent en emeritus hoogleraar aan de Universiteit van Tilburg